

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.อิสสระ นิตินันท์ประกาศ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕/๒๕๔๕

วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมไทย

ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง อาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยื่นคำร้องวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๕ ต่อศาลรัฐธรรมนูญ^(๑) มีใจความดังต่อไปนี้

๑. เมื่อใกล้สิ้นสุดระยะเวลาในการจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในระบอบ พ.ศ. ๒๕๔๓ และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม ๒๕๔๕ นายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีหนังสือแจ้งให้พรรคการเมืองซึ่งจะต้องจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาและแจ้งให้นายทะเบียนทราบ รวม ๓๕ พรรค (ซึ่งรวมทั้งพรรคสังคมนิยมไทย) ทตามนัยมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

๒. เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวในข้อ ๑ แล้ว พรรคสังคมนิยมไทยไม่รายงานการดำเนินงานกิจการของพรรค ฯ ในปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๔๓ ต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง

๓. เมื่อพรรคสังคมนิยมไทยไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามนัยของมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงมีเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมไทยตามมาตรา ๖๕ วรรคก แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

ในเบื้องต้น จะพิจารณาว่า เรื่องตามคำร้องดังกล่าวข้างต้นอยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคก บัญญัติว่า

(๑) นำส่งคำร้องโดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามหนังสือที่ ลต ๐๐๐๕/๓๖๘ ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๕

“พรรคการเมืองย่อยเล็กหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง
- (๒) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงสิบห้าคน
- (๓) มีการยุบพรรคการเมืองไปรวมกับพรรคการเมืองอื่น ตามหมวด ๕
- (๔) มีคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมือง
- (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือ

มาตรา ๖๒

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

ฯลฯ”

มาตรา ๓๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีเพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน”

พิจารณาแล้ว เห็นว่าเรื่องตามคำร้องดังกล่าวข้างต้น อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๓๕

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณา และส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องทราบและชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

หัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทยมีหนังสือชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้

ตามข้อบังคับของพรรคสังคมนิยมไทย ข้อที่ ๒๘ เรื่องกรรมการบริหารพรรคหมดสภาพการเป็นกรรมการบริหารได้ระบุไว้ในข้อหนึ่งว่า เมื่อกรรมการบริหารพรรคลาออกสองในสามของกรรมการบริหารพรรคที่มีอยู่เดิมทั้งหมด ให้ถือว่ากรรมการบริหารพรรคหมดสภาพการเป็นกรรมการทั้งคณะ และให้กรรมการบริหารพรรคที่ไม่ได้ลาออกรักษาการ และจัดให้มีการประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ภายใน ๙๐ วัน เดิมคณะกรรมการบริหารพรรคสังคมนิยมไทยมีทั้งหมด ๑๘ คน

LIRT

ลาออกครั้งแรก ๓ คน ลาออกครั้งที่ ๒ จำนวน ๘ คน และลาออกครั้งที่ ๓ อีก ๑ คน คือนายธนกร พุทธิมา ซึ่งได้ลาออกเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๓ และนายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ตอบรับการลาออกของนายธนกร พุทธิมา เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๓ ต่อมานายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคได้จัดประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ แล้วเสนอต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง แต่นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ตอบรับ และจนถึงเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ ก็ยังไม่ตอบรับ เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ตอบรับการประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ จึงมีความเข้าใจว่าตนเอง (นายมงคล บานเย็น) ยังไม่เป็นหัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทยโดยสมบูรณ์ และไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ ได้ อันเป็นเหตุให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้ยุบพรรคสังคมนิยมไทย และด้วยความที่ตนเองเข้าใจอย่างจริงจังขอความกรุณาจากศาลรัฐธรรมนูญไม่ยุบพรรคสังคมนิยมไทย เพื่อตนเองและกรรมการอื่นได้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในนามพรรคสังคมนิยมต่อไป

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องเพิ่มเติมต่อศาลรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ มีใจความว่า พรรคสังคมนิยมไทยมีปัญหาความขัดแย้งภายในระหว่างนายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคกับนายสมใจ วงเวียน รองหัวหน้าพรรค และนายสุขุม วงเวียน เลขาธิการพรรค อย่างรุนแรงไม่สามารถดำเนินกิจกรรมของพรรคให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมืองได้หลายประการที่นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทยชี้แจงว่าตนยังไม่เป็นหัวหน้าพรรคโดยสมบูรณ์ เนื่องจากนายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคตามมติที่ประชุมใหญ่เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ นั้น คำชี้แจงของพรรคสังคมนิยมไทยดังกล่าวคลาดเคลื่อน เนื่องจากข้อบังคับพรรคสังคมนิยมไทย พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง (๑๐) กำหนดให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ เมื่อตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคว่างลงสองในสาม และวรรคห้ากำหนดว่ากรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ให้คณะกรรมการบริหารพรรคที่พ้นจากตำแหน่งอยู่ในตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ ดังนั้น นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทย จึงยังคงปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทยต่อไปตามข้อบังคับพรรค ซึ่งหัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทยทราบแล้วว่า คณะกรรมการบริหารพรรคที่พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะยังต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ โดยดำเนินการจัดประชุมใหญ่สามัญประจำปี ๒๕๕๒ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ เพื่อเลือกตั้ง

คณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ และแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามหนังสือที่ สกท. ๐๐๒๓/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าพรรคสังคมนิยม

พิจารณาแล้ว โดยที่ผู้ถูกร้องมีข้อต่อสู้ในชั้นการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้วข้างต้น กรณีของผู้ถูกร้องจึงเป็นกรณีที่มีปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกิดขึ้นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จึงเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งนั้น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ (๓)^(๒)

แต่เนื่องจากผู้ร้องมิได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกร้องทราบ และให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา^(๓) ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบข้อกล่าวหา และไม่มีโอกาสชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในชั้นการพิจารณาของผู้ร้อง เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงไม่มีการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งดังกล่าวโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่ง (๓) อันเป็นเหตุให้การพิจารณาความผิดของผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ในชั้นการพิจารณาของผู้ร้อง ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่ง (๓) ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาซึ่งตราขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของบุคคล

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องของผู้ร้อง

ศาสตราจารย์ ดร.อิสสระ นิตินันท์ประกาศ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่

ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ (๓) บัญญัติว่า

“คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑)

(๒)

(๓) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตาม มาตรา ๑๕๕ วรรคสอง

ฯลฯ”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ วรรคสอง บัญญัติว่า

“ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

(๓) ไม่ปรากฏในคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องว่า ผู้ร้องได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกร้องทราบ และให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงข้อกล่าวหาแต่อย่างใด

LIART